

Den landoeconomiske Læreanstalt paa Haraldslund.

I.

(En Beretning til det Kongelige Landhuusholdningselskab
fra Forstanderen).

Den landoeconomiske Læreanstalt, som jeg under Selskabets Overbestyrelse har den Ære at forestaae, er fortiden frekventeret af 36 unge Menneſker, nemlig: 27 Elever og 9 Lærlinger, af hvilke sidste 7 ere mig anbetroede af Selskabet.

Bed Underviisningen er jeg adſisteret af de samme Lærere som i de nærmest foregaaende Aar, nemlig: Cand. Theolog. Boss, Forſticandidat Meyer og Dyr- læge Laurigen. Læseplanen er ligesom forhen indrettet saaledes, at Underviisningen gives i samlede Formiddagstimer fra Kl. 8 til 12, hvorhos den ældre Afdeling af Elever dog desuden i 4 Eftermiddagstimer ugentlig modtager Underviisning i Korttegning. Forøvrigt afbenytte Eleverne Eftermiddagen og Aftenen til at forberede sig til den følgende Dag i de forehavende pensa, saavelsom til Besvarelse af skriftlige Opgaver, og til Selvstudium. Et Par Aftentimer ugentlig anvende de til at discutere landoeconomiske Spørgsmaal, som de selv udvælge.

De Elever, som fortiden her ere anbragte, ere følgende:

1ste Afdeling:

1. Johan Schrøder, Søn af Godsforvalter Schrøder paa Svenstrup ved Ringsted.
2. Edvard Hellemann, Søn af afd. Møller Hellemann af Nye Mølle ved Roeskilde.
3. Ditto Søderberg, Søn af afd. Major Søderberg i Aalborg.
4. Berendt Mølmarch Collin, Søn af Hofraad Collin i Tronhjem.
5. Hans Dichmann Krarup, Søn af Kjøbmand Krarup i Varde.
6. Christian Frederich Norup, Søn af Ritmester Norup paa Hanstedgaard pr. Horsens.
7. Peter Adolph Brummer, Søn af Pastor Brummer i Paarup ved Odense.
8. Laurits Chr. Luja, Søn af Skibscapitain Luja i Kallundborg.
9. Adam Theodor Müller, Søn af Pastor Dr. Müller i Veibye.
10. Waldemar Richard Cramer, Søn af Læderfabricant Cramer i Kjøbenhavn.
11. Harald Christian Grønbech, Søn af Kammerraad Grønbech til Eskjær pr. Skive.
12. Friderich Sigfred Rosen, Søn af Pastor Rosen i lille Lyndbye.

2den Afdeling:

13. Carl Alsing, Søn af Proprietair Alsing til Falkenbøi ved Slagelse.
14. Wilhelm Krogh, Søn af Ritmester Krogh i Tronhjem.

15. Rasmus Østerbye, Søn af Bager Østerbye i Odense.
16. Niels Vinzer, Søn af Hoffjægermester Vinzer i Lauenborg.
17. Laurig Ørnstrup, Søn af Districtslæge, Cancellieraad Ørnstrup i Svendborg.
18. Adolphy Turretin, Søn af Adjunct Turretin ved Døvstummeinstituttet i Slesvig.
19. Jacob Baastrup, Søn af Gaardeier Baastrup til Karenslund ved Skanderborg.
20. Jens Smith, Søn af afd. Justitsraad, Stiftsrevisor Smith i Kjøbenhavn.
21. Erik Pontoppidan, Søn af Etatsraad, Toldinspæcteur Pontoppidan i Odense.
22. Johannes Bloch, Søn af afd. Pastor Bloch i Nykebye pr. Odense.
23. Erik Clausen, Søn af Proprietair Clausen til Brudager ved Svendborg.
24. Janus B. Krarup, Søn af afd. Stiftsprovst Krarup i Nalborg.
25. Peter Sommerschild, Søn af Mægler Sommerschild i Tronhjem.
26. Frederich Holst, Søn af Pastor Holst i Elmelunde paa Møen.
27. Rasmus Rasmussen, Søn af Proprietair Rasmussen paa Bøgeskov ved Svendborg.

I Underviisningstimerne ere begge Afdelinger af Eleverne deels samlede, deels adskilte, saaledes at hver Afdeling samtidig bliver underviist af en af Lærerne.

Underviisningsgjenstandene ere fordeelte imellem

Lærerne ligesom i de foregaaende Aar, saaledes at jeg veileder Eleverne i Agerdyrkningens Theorie. Dyrslæge Lauritzen foredrager de for Landmanden vigtige Grene af Veterinairfaget, nemlig baade hvad der nærmest vedkommer Besætningsvæsenet, som Huusdyrenes Anatomie, Hestens Exterieur og Huusdyrenes almindeligste Sygdomme og disses Forebyggelsesmidler.

Forstcandidat og Landmaaler Meyer giver Underviisning i Botanik, Chemie, Engkultur, samt Forstsvæsen og Landmaaling.

Candidat Bøss veileder Eleverne i Physik og Mathematik, hvorhos han meddeler den yngre Afdeling nogle Timer ugentlig Underviisning i det tydske og danske Sprog, fordi det ved den Admissionsexamen, som her afholdes, viser sig, at de fleste af de indtrædende unge Mennesker savne den fornødne Styrke i disse Sprog.

Den Admissionsexamen, som afholdes med de unge Mennesker, der indtræde som Elever, har havt den gode Virkning, at de nu i Almindelighed medbringe bedre Forkundskaber end tidligere var Tilfældet, ligesom og de Examinere, de senere maa underkaste sig, ere en kraftig Spore til Flid og Rappelyst. Efter Udfaldet af Admissionsexamen anvises de indtraadte Elever deres Plads i den yngre Afdeling. I Januar Maaned underkastes denne Afdeling atter en Examen, og bestemmes da enhver Elev Plads efter sammes Udfald. Ved den offentlige Examen, som afholdes i hvert Aars April Maaned, fremstille sig alle de unge Mennesker, som frequentere Læreanstalten. For at en

Elev kan opflyttes i den ældre Afdeling, have vi vedtaget følgende Regel: at kun de Elever, der i 2 Aar have været i den yngre Afdeling, kunne opflyttes i den ældre, naar de ved Examen saavel i de practiske som theoretiske Læregjenstande have bestaaet med Hovedcharacteren „Godt“, hvorimod de, der kun i et Aar have frekventeret den yngre Afdeling, alene opflyttes i det Tilfælde, at de bestaae den aarlige Examen med Hovedcharacteren „Meget Godt“.

De herværende Lærlinger undervises i ugentlige Aftentimer paa samme Maade som hidtil, idet jeg veileder dem i Agerdyrknings Theorie, hvorhos Hr. Forskanditat Meyer har paataget sig at give dem nogen Underviisning i Landmaaling og Nivellering, ligesom Hr. Candidat Bøss meddeler dem Veiledning i Rettskrivning.

Saavel Lærlinger som Elever blive i Huggehuset øvede i Redskabernes Brug under Veiledning af en dertil antaget duelig Haandværker.

Om Sommeren deeltage baade Elever og Lærlinger i alle foresaldende Arbeider, dog har stiftewiis en Deel af Eleverne været sysselsatte af Hr. Meyer, deels med Plantning og andre Arbeider i Skoven, deels med Landmaaling, Nivellering, Botanik og Engcultur, hvilket imidlertid i afvigte Aar kun var Tilfældet i Maanederne Mai, September og October, fordi Hr. Meyer i den øvrige Tid af Sommeren var fraværende paa en Reise i Tydskland, som han med Selskabets Understøttelse foretog i den Hensigt at gjøre

sig bekjendt med en Deel af de betydeligste Enganlæg og de forskjellige Methoder af Engvanding.

Den største Deel af de fra denne Væreanstalt afgaaende unge Menneſter finde i Almindelighed god Ansættelse som Bestyrere og Assistenten ved større og mindre Avlsbrug, og hvad Lærlingerne angaaer tilbyde sig langt flere gode Tjenester end herfra kunne besættes.

Jeg havde gjerne ønsket at kunne forelægge Landhuusholdningsſelskabet en fuldstændig Udsigt over alle de unge Menneſters senere Stilling, som have frekventeret Institutet, men det har ikke været mig muligt at faae Efterretninger om dem alle. Imidlertid skal jeg tillade mig at meddele en Fortegnelse saa fuldstændig, som jeg er istand til, og jeg haaber at en saadan ikke vil være uden Interesse, da allerede deraf fremgaaer det glædelige Resultat, at det endnu ikke er saa umuligt, som Mange forestille sig, for uformuende unge Menneſter at komme frem ved Vandvæsenet, naar de blot ere vel begavede og selv ville fremad.

Saaledes vil jeg først tillade mig at anføre dem, der efterat have frekventeret Institutet som Elever — uden at de dog alle have gennemgaaet et heelt Cursus — senere ere komne i Virksomhed som Avlsforvaltere eller Bestyrere, saavel som dem, der have arbeidet sig frem til en mere selvstændig Stilling og enten som Ciere eller Forpagtere drive eget Avlsbrug.

(De med * betegnede have under deres Ophold paa Institutet været understøttede af Landhuusholdningsſelskabet.)

1. *P. Orholm har i nogle Aar været Avlsforvalter

- paa en Handelshuset Hambro tilhørende Gaard, og eier nu en mindre Landeiendom ved Kjøbenhavn.
2. *T. B. Honum tjente først som Aølsforvalter, men blev i Aaret 1842 understøttet af Landhuusholdningssekskabet til at lære Engvandingen i Tydskland, og har senere arbejdet som Engmester.
 3. *Jens Bjerregaard blev Aølsforvalter paa Taarupgaard ved Viborg, men eier nu en mindre Landeiendom i Viborg Amt.
 4. *J. E. Ferslev blev strax efter sin Afgang fra Institutet understøttet af Landhuusholdningssekskabet og det Offentlige til en Udenlandsreise, især for at gjøre sig bekendt med Engvandingen, har efter sin Hjemkomst underkastet sig Landmaaler-Examen og udført betydelige Arbejder som Engmester.
 5. J. Linde har en mindre Landeiendom ved Randers.
 6. *M. Winther har været Aølsforvalter paa Rosenholm og senere i Bønslyssel.
 7. Jacob Bjerregaard eier en Bondegård ved Randers.
 8. T. Lange gif 1841 til Amerika, og har i de nordamerikanske Fristater erhvervet sig en Grundeiendom.
 9. *N. P. Stofkebye blev Aølsforvalter paa Østergaard i Fyen.
 10. G. Boye. Efterat han var afgaaet fra Institutet stræbte han at duelliggjøre sig til Lærer ved en landoekonomisk Lærestiftelse, og studerede til dette Bied med Agriculturchemie ved den polytechniske Lærestiftelse. Han havde modtaget en Lærerplads ved

det nylig oprettede Institut paa Hastrup, men døde for nogle Maaneder siden.

11. *H. Hylbgaard er Avlsforvalter paa Hovedgaarden Billestrup ved Hobro.
12. *H. H. Juhl har været Avlsforvalter i det Slesvigste.
13. *H. Toldorphy er Avlsforvalter paa Steensballegaard.
14. *J. B. P. Hansen er Avlsbestyrer i Besser Præstegaard paa Samsø.
15. *J. Lanzky har været Avlsforvalter paa en Hovedgaard i Benschel.
16. C. H. Ladehoff har i et Par Aar været Assistent ved Avlsbestyrelsen paa Boller og faaer nu Plads paa Boshæsgaard.
17. P. Hansen blev Avlsforvalter paa Volland.
18. C. Fogh er Assistent ved Avlsbestyrelsen paa Borglumkloster.
19. C. Becher, Avlsforvalter paa Taarnholm ved Korsør.
20. *C. H. Jensenius blev Avlsforvalter paa Hovedgaarden Trudsholm ved Randers; men har nu modtaget Plads som Medbestyrer og Lærer ved et Agerdyrkningsseminarium, som oprettes i Bradsberg Amt i Norge.
21. C. Møller Holst er Lærer for Landvæsenseleverne paa Hofmanskave.
22. P. Parelius, Assistent ved Avlsbestyrelsen paa Durupgaard paa Falster.

23. A. G. G. Rafn blev Avlsbestyrer paa en Gaard ved Helsingør.
24. C. G. Mørch, Avlsforvalter paa Østergaard ved Aarhuus.
25. J. P. Gad fik Plads paa en Gaard i det sydlige Sjælland.
26. *H. Nielsen, Avlsforvalter paa Lyngballegaard under Grevskabet Frysenborg.
27. W. Redsted blev Avlsforvalter paa Korseløse paa Falster.
28. U. Schrøder er Avlsbestyrer paa en Gaard i Sjælland.
29. N. Hansen var først Avlsforvalter paa Klingstrup ved Svendborg, og er nu Forpagter af Hovedgaarden Boltinggaard i samme Egn.

Skjøndt U. Estrup endnu ikke har begyndt nogen selvstændig Virksomhed, bør jeg dog ikke her undlade at nævne ham som et af de dygtigste unge Mennesker, der ere dimitterede fra denne Lærestalt*).

Alle de forannævnte unge Mænd have underkastet sig Dimissionsexamen, undtagen de, som ere anførte fra Nr. 5 til 8, samt Nr. 14, 25 og 28.

Ligeledes har jeg faaet Underretning om de fleste af de Lærlingers senere Stilling, som siden 1838 ere afgaaede fra Institutet: 8 af dem ere blevne Gaardbrugere, 12 ere Forvaltere eller Avlsbestyrere paa Herre- eller Præstegaarde, 3 tjene som Avlskarle.

Flere af de herfra afgaaede unge Menneskers senere

*) Er senere bleven Forvalter paa Kirstineberg paa Falster.

Livsstilling og Opholdssted er mig ubekjendt, men det har glædet mig at komme til Kundskab om, at de fleste af de Foransførte virke heldigen i deres Stilling og at ikke saa af disse, for største Delen uformuende Mennesker allerede saa tidlig have kunnet bane sig Veie til en selvstændig Livsstilling, paa en Tid, da man hører saa mange Klager over at de fleste Næringsveie ere saa overfyldte, at det er vanskeligt og meget seent at komme frem.

Det være mig dernæst tilladt at meddele Selskabet en kort Beretning om det herværende Avlsbrug. Det er neppe Selskabet ubekjendt, at jeg ved at tiltræde denne Eiendom i Foraaret 1840 modtog den i en maadelig Tilstand, idet Bygningerne vare forfaldne og utilstrækkelige, og Jorderne deels i en udpiibstet, deels i en meget raa og forvildet Tilstand. Forraadet af Gjødning var saa lidet, at det neppe kunde række til for den halve Deel af det Areal, jeg efter min Driftsplan aarlig skulde indtage, og de af Naturen folde og ved en tærende Napsavl udmagrede Jorder kunne fornøstigtviis ikke optages til Dyrkning før der kunde tilveiebringes Gjødning til dem. Disse Omstændigheder tvang mig til at gaae frem med Forsigtighed; thi Dyrkningsomkostninger vilde været spildte og den udpiinte Jord skulde være bleven end mere ødelagt dersom jeg ikke i Begyndelsen havde indskrænket mig til at indtage et saa lidet Areal, der stod i et passende Forhold til det forhaandenværende Forraad af Gjødning.

Alle Gaardens Jorder vare tidligere dyrkede un-

der een Rotation og indbeelte i 10 Bange, der drevs saaledes: 1. Brak, 2. Raps, 3. Vintersæd, 4. Byg, 5. Havre, 6. Havre, 7 til 10. Græsleie; men da Gaarden kun har et lidet Liggende af Eng, nemlig kun lidet over 30 Tdr. Land, og Avlsbruget aldrig havde været i nogen god Kraft, saalidet som Jorderne i det Hele taget ere af fortrinlig eller meget god Beskaffenhed, var det ikke mueligt, at der ved dette Sædsfifte kunde tilveiebringes det fornødne Forraad af Gjødning til at holde Markerne i Kraft; men da den store Rapsavl var drevet i en Række af Aar, blev, som man kunde vente, en stærk Tilbagegang en Følge deraf. Da Gjødningen eengang var utilstræffelig, mislykkedes Rapsen sædvanligviis i en høi Grad; Jorderne bleve forvilde og overfyldte af Utrud, og en naturlig Følge heraf var, at den paafølgende Vintersæd ogsaa slog feil. Da en stor Deel af Markerne vare mindre heldigt situerede for Gaarden og strakte sig næsten $\frac{1}{2}$ Mil bort, fandt jeg det meget nødvendigt at opføre en Afbyggergaard. Denne blev opført i Aarene 1841 og 1842, og derunder lagdes et Areal af lidt over 200 Tdr. Land, hvoraf c. 185 Tdr. Agerland.

De øvrige Jorder, der fremdeles drives under Hovedgaarden, udgjøre circa 330 Tdr. Land, hvoraf 260 Tdr. er Ager, 50 Tdr. Skov og 20 Tdr. L. Eng. Da disse Jorder ere af meget forskjellig Beskaffenhed, fandt jeg det hensigtsmæssigt at henlægge dem under 2 Hovedafdelinger:

A. Nedermarken,

c. 90 Tdr. Land god Sandjord, tjenlig til al Slags

Sæd, beliggende tæt ved Gaarden, inddeelt i 10 Indtægter, der nu dyrkedes efter følgende Plan:

1. Dyrket Brak, eller efter Omstændighederne i enkelte Aar, reen Brak, gjødet og merglet. I Regelen besaaes denne Mark med Biskeblanding, der afhugges til Hø saasnart Biskerne begynde at sætte Vælge. I Gjennemsnit er avlet paa hver Tønde Land 4 til 5 Læs eller 50 til 60 Centner. Da det er af Bigtighed at Jorden hastigt ploies, efterat den grønne Afgrøde er afhugget, sættes Høstakken paa hver 3die eller hver 5te Ager, for at Ploven strax kan komme i Gang; herved beriges Jordsmonnet af de grønne Stubbe, der, naar de først tørredes, langt mindre skulde gavne, og Senegræsset, der paa denne Aarstid hastigt vilde brede sig i den sfjøre Jord, hindres i at vegetere.

2. Rug, saaet i August eller i Begyndelsen af September efterat Jorden atter er ploiet. I Gjennemsnit er avlet paa en Tønde Land 10 til 12 Tdr. Hidtil har alene været dyrket Provstierug, med Undtagelse af, at her i de sidste 2 Aar er saaet nogle Tønder Campinerug, der og er lykkedes godt.

3. Tidlig modne Vrter, der i Gjennemsnit have givet 7—9 Fald.

4. Rug, efterat Jorden 2 Gange er ploiet. Her er kun avlet 6—8 Fald.

5. Kartofler, gjødsede, avlet i Gjennemsnit 70—80 Tdr. paa en Td. Land.

6. Byg.

7. Havre.

8—10. Klover og Thimotheigræs.

Alle Afgrøder ere hvert Aar lykkes særdeles godt i denne Afdeling af Marken. Af Havre og Byg er i Gjennemsnit avlet 12 til 13 Fold. Kartoflerne ere i Forhold lykkes mindre godt end alle de øvrige Afgrøder og have givet mig færre Fold, end jeg altid tidligere har avlet. Jeg troer at Mergelen, der saa meget fremmer de øvrige Planter's Væxt, mindre vel convenerer denne Rodfrugt. Flere, skjøndt ikke alle Landmænd mene at have gjort samme Jagttagelse. Muligt er det kun nogle Arter af Mergel, der ikke convenere denne Plante.

B. Overmarken.

170 Tdr. Land, deels skjør Leerjord, deels muldsandige Jorder, har jeg hidtil dyrket i 10 Indtægter: 1 Brak, gjødet og merglet; 2 Rug; 3 Byg; 4 Biffesblanding eller anden Mellemjæd; 5 Havre; 6—10 Græsning. Da alle de Jorder, der henhøre under denne Afdeling, ved min Tiltrædelse af Eiendommen henlaae udyrkede, og jeg kun aarlig kunde optage et Nummer, skred det kun langsomt frem med at faae denne Rotation i Orden. Da det ikke kan lønne sig at lade Græsmarkerne henligge i 5 Aar, og jeg ikke kan tage flere Afgrøder uden at gjødste 2 Gange i Rotationen, hvortil mit Gjødningsforraad ikke vil være tilstrækkeligt, vil jeg inddele denne Afdeling i 8 Nummere, da jeg nu er istand til at skaffe fornøden Gjødning til $\frac{1}{8}$ Deel istedetfor $\frac{1}{10}$ Deel, og dyrke dem i en regelmæssig Frugtsfølge, nemlig 1. Havre; 2. Brak, som mergles, forsaavidt dette ikke allerede er skeet; 3.

Rug, som saaes tidligt; 4. Biffeblanding til Hø; 5. Byg udlagt med Klover og Thimotheigræs; 6—8 Klover og Græs.

C. Parcelgaarden Haraldsmark,

har 185 Tdr. Agerland, for største Delen ffjøre Leersjorder, er inddeelt i 12 Marker, der dyrkes saaledes: 1. Brak gjødet og merglet; 2. Rug; 3. Byg udlagt med Klover; 4 og 5. Klover; 6. Havre; 7. Biffeblanding, gjødet; 8. Rug eller Byg; 9. Havre, udlagt med Klover og Thimotheigræs; 10, 11 og 12. Klover og Græs.

Som Følge af den Mangel paa Gjødning, hvorunder Avlsbruget leed i de første Aar efter at jeg havde tiltraadt denne Eiendom, maatte jeg det første Aar undlade at indtage nogen af de under Afdelingen Litr. C. henhørende Indtægter, og i det paafølgende Aar 1841 var jeg nødsaget til at undlade at optage nogen Indtægt af Afdelingen Litr. B., for at Driften af de under Parcelgaarden hørende Jorder ikke skulde blive alt for meget tilbage.

Den store Mangel paa Gjødning lod sig hverken let eller hurtigt overvinde, og herpaa beroede hele Avlsbrugets Opkomst. Skjøndt jeg endnu er langt fra at være i Besiddelse af det for min Driftsplan og Jordernes naturlige Bestaaffenhed ønskelige Forraad deraf; er det dog i de forløbne 6 Aar lykkedes mig at forøge Indavling og Gjødningsmasse til noget mere end det Dobbelte. Imedens her i de første 2 Aar fun gjødfedes 24 til 25 Tdr. Vand aarlig, bliver nu

et Areal af 50 til 60 Tdr. Vand aarlig ligesaa tilstrækkeligt, skjøndt ikke rigeligt forsynet med Gjødning.

De Midler, jeg har betjent mig af for efterhaanden at komme i Besiddelse af det fornødne Quantum Gjødning, ere følgende:

1. Tilberedelse af Kompostgjødning eller saa kaldte Gjæringsmøddinger;
2. Dyrkning af en betydelig Deel Brakfrugter;
3. Fedning af Hornkvæg paa Stalden, fornemmelig i de Aar da Sæden ikke har været meget dyr;
4. Redpløining af grønne Afgrøder.

For at bringe det indskrænkede Forraad af Gjødning til at naae saa vidt som mueligt, har den største Omhu været anvendt for at faae den fuldkommen vel spredt og saa findeest som mueligt, for at den kunde blive godt indblandet i hele Overfladen. Ved at iagttage dette og ved at anvende en omhyggelig Bearbejdning af Jordsmonnet, er det lykkedes, endog paa kolde og temmelig magre Jorder, at erholde gode Afgrøder efter en svag Gjødning. Især i det sidste Aar lykkedes alle Sædarter og Foderverter særdeles godt, saaledes at her af Rug er avlet i Gjennemsnit 10 Fold, men paa een af Markerne over 13 Fold, af Byg og Havre er her avlet 13 til 14 Fold og af Urter 7 til 8 Fold, og jeg er forvisset om, at der aldrig nogensinde er indbrøget saa riig en Høst ved denne Gaard.

Imidlertid er endnu meget tilbage at gjøre især ved Afdelingerne B og C, hvor jeg hidtil ikke er naaet over mere end omtrent det halve Areal.

Af de i og ved Agermarkerne henliggende Strækninger af Hebe og raae Jorder, der ere lagte ind i Indtægterne, er vel den største Deel nu opdyrket, planeret og udgravet; dog henligge endnu mere end 20 Tdr. Land i den aldeles raa Tilstand, men vil efterhaanden blive optaget, eftersom de tilstøbende Bange tages ind til Dyrkning.

For 3 Aar siden fik jeg et lidet Engvandingsanlæg istand, og sidste Efteraar er et nyt begyndt, hvorved Eleverne under Hr. Meyers Anviisning udføre Arbeidet.

I Skoven, der dog for størstedelen er rig paa en frodig naturlig Dyrkning, bliver aarlig foretaget smaa Plantninger af forskjellige Træsarter.

Af Bygninger har jeg opført: i Aaret 1841 Lade og Dvægstald ved Parcelgaarden og i 1842 Hestestald og en interimistisk Beboelsesleilighed; ligesom jeg i 1843 her ved Gaarden har opført et nyt Baaningshuus, hvori jeg boer med min Familie, idet det ældre Baaningshuus og et hosliggende Floi afgive Locale for Institutets øvrige Lærere og Eleverne.

Af Besætning holdt jeg i Begyndelsen 12 Heste og 70 Stykker Hornkvæg, som neppe kunde holdes godt. Jeg fodrer i denne Vinter 20 Heste, 105 Stykker Køer og Stude, og kunde gjerne endnu have fodret 30 til 40 Stykker, men Priserne vare i Efteraaret saa høie, at det var betænkeligt at gjøre Indkjøb. Om Gud vil jeg lever her endnu i 3 til 4 Aar, og Alt maa gaae frem som hidtil, vil jeg kunne holde rigeligt et Antal af 140 til 150 Stykker Hornkvæg.

Bed Parcelgaarden agter jeg at anbringe et Meieri paa 60 Røer, som allerede nu godt kan holdes; men jeg skal først have opført et Baaningshuus, for i sammes Kjelderetage at faae Melkestue og øvrige fornødne Deconomielleiligheder indrettede, og dette seer jeg mig for den nærmeste Tid ikke istand til. Imidlertid vil det skee saasnart det bliver mig mueligt, da jeg erkjender, at det er en Mangel ved Institutet, som det ikke hidtil har været mig mueligt at raade Bod paa, at Besætningsvæsenet ikke hidtil har været ordnet paa en mønsterværdig Maade. Dette var i Begyndelsen ikke mueligt ifølge Eiendommens Tilstand, men det kan nu blive som det bør være, saasnart jeg seer mig istand til at bestride de nødvendige Beføstninger.

Af Algerdyrkningsredskaber, som her bruges, maa jeg nævne Svingploven, hvoraf vi have flere Slags (Hjulplovene ere saa godt som ganske fortrængte fra denne Egn), en trefantet Brakharve med skraa fremstaaende Tænder, Skarificator, Erstirpator og ved enkelte Leiligheder Muldstuffen. Af lettere Harver bruges her den sædvanlige Ste Buls Harve.

Til Hakkelsestjæring til Hestene benytte vi en stor meklenborgsk Hakkelsekiste, der har en Skydeindretning til at føre Foderet frem. Ved Frederiksborg Stutterie stjærer en Karl i en Kiste af dette Slags daglig Hakkelse til 48 Heste, og enhver Karl kan, saasnart han faaer nogen Øvelse, i det mindste stjære dobbelt saa meget som med det sædvanlige Redskab til Hakkelsestjæring.

Til Hornqvæget lader jeg ikke Foderet stjære fordi

dette efter min Overbeviisning ikke er hensigtsmæssigt uden i foderknappe Aar, naar det er magtpaaliggende at faae Dyrene til at fortære endog den strideste Halm. Bed at opfodre Halmen uden at skjæres og anvende en Deel deraf til Strøelse, erholder man baade mere og bedre Gjødning.

Seer jeg tilbage paa de nu snart forløbne 9 Aar siden dette Institut blev oprettet, saa troer jeg at turde fastholde den Overbeviisning, at mine Bestræbelse for at fremme et Agerdyrkningsinstitut i Danmark ikke have været forgæves, og at hverken den Understøttelse, det kongelige Landhuusholdningssekskab eller Staten har ydet, har været frugtesløs anvendt.

Jeg maatte i Begyndelsen nøies med en i Forhold til Sagens Banffelighed meget liden Understøttelse, og det kostede mig ofte stor Anstrængelse at gjenneføre det begyndte Foretagende. Imidlertid erkjender jeg, at det var alene ved Selskabets Understøttelse og Medvirkning, at det paa nogen Maade blev mig mueligt; thi Interessen for landoeconomisk Underviisning var endnu dengang meget svag, og den foranstaaende Liste over Elever, der herfra ere afgaaede, kan oplyse, at de af Selskabet understøttede unge Mennesker næsten vare de eneste, der fuldendte deres Lærecursus. Dersom jeg ikke dengang havde havt disse unge Mennesker og en Deel særdeles begavede Lærlinger, da maatte jeg aldeles have tabt Modet.

I de senere Aar toge Forholdene en heldig Forandring, idet den opvaagnede Sands for Landoeconomien og en hensigtsvarende Dannelse i dette Fag har

fremkaldt en stor Concurrance af unge Menneſker, ſom man ønſter anbragte i denne Væreanſtalt, og uagtet her nu modtages et langt ſtørre Antal end i Begyndelſen, kan kun en mindre Deel af de Anmeldte blive antagen. Hvad der i Begyndelſen meget hyppigt var Tilfældet, at de unge Menneſker forlode Inſtitutet uden at fuldende deres Værecursus, finder nu ſjeldnere Steb.

Siden 1842 har Regjeringen tilſtaaet mig et aarligt Tilſkud af 600 Rbdlr. til Inſtitutets Fremme. Derved blev jeg iſtand til at anvende mere paa Underviisningen og holde faſte Værere; men jeg ſeer mig ogſaa iſtand til at godtgjøre, at jeg har anvendt baade dette og mere i den tilſigtede Retning.

Omſtændighederne opfordrede mig fra Begyndelſen til at ſtille Betalingen for Inſtitutets Elever meget lav, og det er kun ſom Følge af Nødvendigheden, at jeg for Eſtertiden heri maa gjøre Forandring, idet jeg fra 1ſte Mai d. A. at regne har beſtemt den Betaling, ſom en Elev har at erlægge aarlig for ethvert Væreaar, til 150 Rbd.

Uden at tage Henſyn til det ſidſte Aars særdeles høie Priſer, ere de fleſte Levnetsmidler i de ſidſte 10 Aar ſtegne ømtrent 30 Procent. For at ſtaffe Plads til et ſtørre Antal unge Menneſker, har jeg maattet anvende ſtore Befoſtninger paa at bygge.

Naar jeg tager Henſyn dertil og til den Omſtændighed at Forholdene ikke længer tillade mig at arbejde uden Løn for min Gjærning, da den Tid er forhaanden, at en talrig Børnefloks Opdragelſe kræver ſtore

Beføstninger, saa vilde det for Eftertiden ikke være mig mueligt at modtage de unge Menneſker imod en ringere Godtgjørelſe end den forannævnte.

Men jeg maa og i ſaa Henseende tillade mig at oplyſe, at man villigen indrømmer mig denne Beta-
ling, og at uagtet denne Forhøiſſe ere alle Pladſer for det næſte Aar befatte, og flere Anmeldte har jeg ikke funnet modtage.

Haraldslund, d. 19de Februar 1846.

W. B. Krarup.

II.

(Af en Skrivelse til Landhuusholdnings-Selſkabet, fra D^{hr}. Statsraad Holm paa Dalsgaard og Godsforvalter Budz paa Fryſenborg).

Den 15de og 16de dennes overvare vi Undertegnede den da paa Haraldslund afholdende aarlige Examen over dem, ſom undervises paa det derværende Inſtitut. Tilſyns-Comiteens ene Medlem, Juſtitsraad Amtsforvalter Bindesboll var, paa Grund af anmeldt Forſald, ikke mødt. Ei heller var tilſtede Forſtanderen, Kammerraad Krarup, hvem Følgerne af et Beenbrud endnu holdt tilbage i Aarhus. I hans Sted examinerede den tidligere fra Inſtitutet dimitterede Toldorphy, nu Forvalter paa Steensballegaard ved Horsens. Forreſten examinerede Lærerne ved Inſtitutet, Candidat i Theologien Foſs og Forſtcandidat Meyer, ſamt Dyrlæge Lauritzen. Som Cenſorer vare,

efter Anmodning, tilstede: Cancellieraad Ingerslew til Marselisborg, Pastorerne Jønsø i Grundfør og Graae i Trige, Proprietair Olsen til Thomasminde og Forpagter Budy af Rosenholm.

De Examineredes Antal og Navne, samt det Udfald, hvormed de bestode Examen, vil behageligt erfares af de høslagte trende Lister. Den ene af Listerne viser derhos Navnene paa dem, som dimitteredes. Videre maae vi bemærke, at Eleverne i Henseende til deres Fremskridt i Mathematik, Landmaaling og Nivelering aflagde skriftlige Prøver, som vare blevne censurerede af Lærerne ved Institutet. Bedømmelsen af Elevernes og Lærlingernes Kyndighed i Markarbejder, samt Færdighed i Huggehuset, skete ved erfarne Landsmænd af Omegnen, som derom vare anmodede.*)

Institutets nærværende Tilstand er, efter alt hvad vi kunde erfare og skjønne, god, og i Særdeleshed ere de Elever, som forblive paa Haraldslund, meget lovende. Dgsaa ansaae vi det for aabenbart, at Institutet har naaet et end høiere Trin i den almindelige Mening, hvorom det noksom vidner, at det ikke længere kan modtage alle dem, som ønske at komme der, og derhos

*) Efter de indsendte Examenlisteres Udvisende ere Dimittenterne følgende: J. A. Schrøder, H. D. Krarup, P. A. Brummer, E. Luja, E. Hellemann, P. Søderberg, A. Müller, H. Grønbech og F. Rosen; 4 af disse erholdt i Hovedcharacter: „meget godt“ og 5 „godt“. — Af de øvrige Elever tilbecltes 14 Characteren „meget godt“ og 4 „godt“. — Af de 9 bondesødte Lærlinger erholdt 7 „meget godt“ og 2 „godt“.